

Kommunalrätt

Utbildning för förtroendevalda

9/1, 12/1, 16/1 2023

Årets
Superkommun
2022

Utgångspunkt: Det lokala folkstyret

- 1 kap. 1 § Regeringsformen

All offentlig makt i Sverige utgår från folket.

Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick och **genom kommunal självstyrelse**.

Den offentliga makten utövas under lagarna (legalitetsprincipen).

- 3 kap. 1 § Kommunallagen

I varje kommun och i varje region finns det en beslutande församling, **ett fullmäktige**.

Kommunallagen

2017:725

Årets
Superkommun
2022

Kommunallagens innehåll

- Kapitel 1: Grunderna för den kommunala verksamheten
- Kapitel 2: Kommunala angelägenheter
- Kapitel 3: Kommunernas organisation och verksamhetsformer
- Kapitel 4: De förtroendevalda

Kommunallagens innehåll

- Kapitel 5: Fullmäktige
- Kapitel 6: Styrelsen och övriga nämnder
- Kapitel 7: Anställda
- Kapitel 8: Delaktighet och insyn

Kommunallagens innehåll

- Kapitel 9: Kommunal samverkan
- Kapitel 10: Överlämnande av kommunala angelägenheter
- Kapitel 11: Ekonomisk förvaltning
- Kapitel 12: Revision
- Kapitel 13: Laglighetsprövning

Den kommunala kompetensen

- Ramarna för vad vi kan göra
- **Allmän kompetens** enligt kommunallagen

2 kap. 1 § KL: ”Kommuner och regioner får själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar”

- **Särskild kompetens** enligt speciallag

2 kap. 9 § KL: ”Bestämmelser om kommunernas och regionernas angelägenheter finns även i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter och i annan lag eller annan författning.”

Allmän kompetens

- Bedömning med utgångspunkt i om det är lämpligt, ändamålsenligt och skäligt att befatta sig med angelägenheten
- Angelägenhet av allmänt intresse med anknytning till kommunen eller medlemmarna som inte är en uppgift för någon annan

Särskild kompetens enligt speciallag

Regler som ålägger kommunen skyldigheter t.ex.

- Plan- och bygglagen
- Skollagen
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Miljöbalken
- Socialtjänstlagen

Kompetensutvidgande regler: Lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter t.ex.

- Undantag kommunal anknytning; turism, kollektivtrafik
- Krav på affärsmässig verksamhet: sjuktransport, kollektivtrafik

Kommunalrättsliga principer

- Kompetensbegränsande principer
 - anger **yttre gränsen** för vad en kommun får göra
- Principer inom ramen för kompetensen
 - anger vad kommunen får göra när den **agerar inom ramen** för sin kompetens

Kompetensbegränsande principer

- 2 kap. 1 § KL - Lokaliseringsprincipen

Åtgärden måste vara knuten till kommunens område eller dess medlemmar.

- 2 kap. 1 § KL - Proportionalitetsprincipen

Insatsen måste motsvara nyttan med åtgärden.

- 2 kap. 1 § KL - Förbudet mot understöd till enskild

Stöd till enskild är inte ett allmänt intresse.

Kompetensbegränsande principer (forts.)

- 2 kap. 2 § KL - Uppgifter som ankommer på annan
Vissa uppgifter får enbart någon annan ha hand om.

- 2 kap. 7 § KL - Förbudet mot spekulativ företagsverksamhet

Kommunal näringsverksamhet får drivas endast om det sker utan vinstsyfte och i syfte att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster till kommunens medlemmar.

- 2 kap. 8 § KL - Förbudet mot understöd åt enskilda företag

Individuellt riktat stöd till enskilda näringsidkare får endast ske om det finns synnerliga skäl.

Principer inom ramen för kompetensen

- 2 kap. 3 § KL - Likställighetsprincipen

Kommunen ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för annat.

- 2 kap. 4 § KL - Förbudet mot retroaktiva beslut

Kommunen får inte fatta beslut med tillbakaverkande kraft som är till nackdel för medlemmarna, om det inte finns synnerliga skäl för det.

- 2 kap. 6 § KL - Självkostnadsprincipen

Kommunen får inte ta ut högre avgifter än vad som motsvarar kostnaden för sina tjänster eller nyttigheter.

Jäv enligt kommunallagen

Jäv

- Förutsättning för objektiva bedömningar är att ett ärende handläggs av personer vilkas opartiskhet inte kan ifrågasättas.
- Jäv → situation där en person kan tänkas vara partisk eller där det finns någon särskild omständighet som kan rubba förtroendet för personens opartiskhet.
- Kommunallagens bestämmelser gäller (inte förvaltningslagen).
- Förtroendevald i fullmäktige → när ärende berör ledamoten själv eller närstående, 5 kap. 47 § KL.
- Anställda och förtroendevalda i nämnder, 6 kap. 28 § KL.

1. Sakägar-, släktskaps-, och intressejäv

- Saken angår honom eller henne själv (sakägarjäv)
- Saken angår make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående (släktskapsjäv)
- Om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för den förtroendevalde/anställda själv eller någon närstående (intressejäv)

2. Ställföreträdarjäv

Jäv föreligger om ledamoten/den anställde eller någon närstående är ställföreträdare

- för den som saken angår
- för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång

3. Tillsynsjäv

- Jäv föreligger om ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som ledamoten/den anställda själv är knuten till.

4. Ombudsjäv

Jäv föreligger om ledamoten/den anställde

- fört talan som ombud
- mot ersättning biträtt någon i saken

5. Delikatessjäv

- I övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för ledamotens/den anställdes opartiskhet i ärendet.

När kan man bortse från jäv?

- Det ska vara uppenbart att frågan om jäv saknar betydelse för ärendet.
- T.ex. serviceärenden där frågan om opartiskhet är av underordnad betydelse eller helt betydelselös.
- Har den som fattar beslutet i realiteten ingen valmöjlighet, kan den inte handla partiskt.
- Tillämpas restriktivt.

Undantag från jävsreglerna

Dubbla engagemang i **nämnd och bolag/stiftelse** →

- Ärende hos nämnd om kommunalt bolag där kommunen äger minst 50 % av aktierna eller en stiftelse där kommunen utser minst 50 % av styrelseledamöterna.
- Utgör en del av den kommunala förvaltningen.
- Ej jävig enligt p. 2 (ställföreträdarjäv) eller p. 5 (delikatessjäv) pga. ledamoten/den anställde är ställföreträdare för bolaget/stiftelsen eller på något annat sätt knuten dit.
- Undantaget gäller inte vid handläggning av ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda. Krav på objektivitet särskilt stor.

Dubbla engagemang i **två nämnder** →

- ej delikatessjäv om förtroendevald/den anställde tidigare deltagit i ärendets handläggning hos annan nämnd.

Vad händer vid jäv?

- En förtroendevald/anställd som är jävig i ett ärende får inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet (utredning, beredning, föredragning och beslutsfattande).
- Får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt.
- Den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom/henne ska självmant uppge det.
- Jäv överklagas endast i samband med överklagande av beslutet.
- Jäv är ett formellt fel vilket gör att beslutet ska upphävas.

Korruptionsbrott

Muta

10 kap. BrB – Givande och tagande av muta

- En gåva eller förmån som kan påverka en anställd eller förtroendevald att gynna givaren.
- Vad som helst som framstår som attraktivt för mottagaren.
- T.ex. pengar, presentkort, rabatter, bonuspoäng, praktikplatser för barn, biljetter till kultur- och sportevenemang och sponsring av idrottsföreningar som står mottagaren nära.
- Finns ingen beloppsgräns.
- Bättre att ta det säkra före det osäkra vid gränsfall.
- Riktlinjer för att förhindra givande och tagande av muta och annan korruption inom Lidköpings kommun.

Frågor?

Tack för mig!
elin.karls@lidkoping.se

